

1. Made in the Netherlands

§1 De Nederlandse landbouw

Bloemen, zuivel en vlees

- ▶ **Landbouw** is de grootste **ruimtegebruiker** in Nederland. Ongeveer de helft van Nederland is landbouwgrond. Nederland **exporteert** veel landbouwproducten.
- De belangrijkste **exportproducten** zijn **bloemen, bloembollen** en **sierplanten**. Die groeien vooral in Noord- en Zuid-Holland en worden via Schiphol uitgevoerd.
- In laaggelegen natte gebieden in **West-Nederland** is **zuivelveeteelt**.
- In de drogere delen van Nederland vind je veel **vleesveeteelt**. Er wordt veel veevoer ingevoerd.

Steeds minder boeren

- ▶ Nederlandse landbouwbedrijven zijn groot en modern.
- Door de **mechanisatie** in de vorige eeuw, wordt er veel met machines gewerkt. Daardoor konden grotere stukken grond worden bewerkt. Door deze **schaalvergroting** werkt nog maar 2% van de **beroepsbevolking** in de landbouw.
- Veel boeren produceren maar één soort product: **specialisatie**.
- In de oogsttijd is er veel werk te doen. Voor deze **seizoensarbeid** worden werknemers aangetrokken uit landen van de Europese Unie waar veel werkloosheid is.

Voor- en nadelen van de landbouw

- ▶ Door de **schaalvergroting** en **specialisatie** in de landbouw is voedsel in Nederland relatief goedkoop: mensen geven er maar een klein deel van hun inkomen aan uit.
- Koeien stoten **methaan** uit, dat bijdraagt aan de opwarming van de aarde.
- De invoer van **veevoer** maakt het mogelijk om veel vee te houden. Daardoor is er ook veel **mest**. Het teveel aan **mineralen** in mest kan in het **drinkwater** terecht komen.
- Het teveel aan mineralen is ook schadelijk voor de natuur: de **biodiversiteit** wordt kleiner.
- Door investeringen in machines en milieumaatregelen hebben boerenbedrijven vaak schulden. Het inkomen van veel boeren is daardoor laag.
- Producten van de **biologische** landbouw zijn duurder, omdat bij milieuvriendelijke productie de **opbrengst per hectare** lager is. Mensen die zich zorgen maken over het milieu, betalen daar graag voor.

§2 De Nederlandse Industrie

Grondstoffen

- ▶ De redenen waarom bedrijven voor een bepaalde plaats kiezen, zijn **vestigingsplaatsfactoren**. Soms is dat de vindplaats van de grondstoffen.
- Bedrijven die landbouwproducten verwerken, die vers verwerkt moeten worden, staan dicht bij landbouwgebieden.
- Bedrijven die veel **grondstoffen** verwerken tot weinig product (en veel afval), vestigen zich bij de grondstof. Daarmee besparen ze op transportkosten.
- Grondstoffen kunnen meestal als **massagoed** worden vervoerd, los in het ruim van een schip. **Stukgoederen** moeten voorzichtiger behandeld worden. Dat vervoer is duurder.
- Fabrieken die veel **massagoed** verwerken, kiezen vaak voor **havens** als vestigingsplaats. Ze staan dicht bij de klanten, bijvoorbeeld de hoogovens.
- Ander voorbeeld zijn olieraffinaderijen. Van één grondstof (aardolie) uit verschillende landen worden verschillende kleinere hoeveelheden product gemaakt.

Mensen

- ▶ **Fabrieken** staan vaak in **steden** om verschillende redenen.
- Er is een grote **arbeidsmarkt**: in steden wonen mensen die in de fabriek kunnen werken. Omdat de lonen in Nederland gestegen zijn, hebben veel bedrijven hun **fabrieken** verplaatst naar landen met **lagere lonen**. Dat kon doordat het goederenvervoer erg **goedkoop** is geworden.
- Er is een **afzetmarkt**: fabrieken die producten maken die **snel bederven** of **verouderen**, vestigen zich dicht bij de klanten.
- Er is een **agglomeratie-effect**: bedrijven die andere bedrijven nodig hebben om **samen te werken** of om **meer klanten te trekken**, zitten bij elkaar.

Traditie

- ▶ Een bedrijf verplaatsen kost geld. Soms blijft een fabriek daarom op een plaats zitten waar de **oorspronkelijke vestigingsplaats** niet meer geldt. Dat heet **industriële inertie**.
- Als een bedrijf sluit, verdwijnen de **arbeidsplaatsen**. Die arbeidsmarkt kan een reden zijn om ergens nieuwe fabrieken te vestigen. Voorbeeld is DSM in Zuid-Limburg.

Nederlandse bedrijven wereldwijd

- ▶ Nederland is een klein land en Nederlandse bedrijven verkopen (en maken) hun producten daarom vaak wereldwijd. Het zijn **multinationals** die hun **hoofdkantoor** vaak in Nederland hebben, omdat het bedrijf hier is ontstaan. In Nederland betalen bedrijven ook weinig **belasting** over hun **winst**.